

TA'LIM JARAYONIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI VA METODIK ASOSLARI

Narziyeva Diyora Ulug'bekovna
Samarqand davlat chet tillar instituti
xalqaro reytinglar bo'limi uslubchisi

Annotatsiya: Mazkur maqolada ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'рни va ularning samaradorlik darajasini oshirishdagi metodik asoslari yoritilgan. Shuningdek, innovatsion yondashuvlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining o'qitish jarayoniga ta'siri hamda pedagogik faoliyatda interfaol metodlardan foydalanish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Maqola zamonaviy ta'lim talablariga mos pedagogik yondashuvlarni amaliyotda qo'llash zarurligini asoslaydi.

Kalit so'zlar: pedagogik texnologiya, metodika, interfaol metod, innovatsiya, ta'lim sifati, o'qitish samaradorligi, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida sodir bo'layotgan tub islohotlar zamonaviy pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanishni taqozo etmoqda. O'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki ta'lim jarayonining tashkilotchisi, yo'naltiruvchisi va motivatsiya beruvchi shaxs sifatida faoliyat yuritadi. Shu bois, pedagogik texnologiyalarni chuqur o'rganish va ularni amaliyotga joriy etish zamonaviy ta'limning eng dolzarb masalalaridan biridir. Zamonaviy o'quv jarayonini interfaol metodlarsiz tasavvur etib bo'lmaydi, chunki ular o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, ijodiy izlanishga va o'z nuqtai nazarini asoslab bera olishga o'rgatadi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar deganda, ta'lim jarayonini oldindan loyihalash, maqsadga yo'naltirish va natijani kafolatlashga qaratilgan ilmiy asoslangan metodlar, shakllar va vositalar majmui tushuniladi. Ular o'qituvchi faoliyatining metodik jihatdan puxta tashkil etilishiga hamda o'quvchilar shaxsini har tomonlama rivojlantirishga xizmat qiladi.

Bugungi kunda ta'limda keng qo'llanilayotgan interfaol metodlar — “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Konseptual jadval”, “Sinkveyn”, “Insert”, “Debat” va “Keys-stadi” — o'quvchilarning bilish faolligini oshirib, ularda tanqidiy va tahliliy fikrlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Bu metodlar o'quvchi va o'qituvchi o'rtasida hamkorlik muhitini yaratadi, o'quv jarayonini jonlantiradi va ta'lim sifatini oshiradi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar — bu o'qitish jarayonini ilmiy asosda tashkil etish, ta'lim oluvchilarda mustaqil fikrlash, tahliliy yondashish va ijodiy salohiyatni rivojlantirishga xizmat qiluvchi tizimli yondashuvdir. U o'qituvchi faoliyatining barcha bosqichlarini

qamrab oladi: darsni rejalashtirish, o'quv maqsadlarini belgilash, o'qitish metodlarini tanlash, o'quvchilar faoliyatini boshqarish va natijalarni baholash. Shu boisdan, pedagogik texnologiyalarni bilish va ulardan samarali foydalanish har bir o'qituvchining kasbiy mahoratini belgilovchi asosiy omil hisoblanadi.

Bugungi ta'lim jarayoni nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarni hayotiy kompetensiyalar bilan qurollantirishni ham talab qiladi. Shu ma'noda, o'qituvchi o'z darsida zamonaviy texnologiyalarni o'rinli qo'llasa, o'quvchilarning muloqot madaniyati, tanqidiy fikrlashi, muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish ko'nikmalari shakllanadi. Masalan, "Muammoli ta'lim" texnologiyasi orqali o'quvchilar mustaqil izlanishga o'rganadi, "Loyiha metodi" yordamida esa ular real hayotga yaqin topshiriqlarni bajarish jarayonida o'z bilimini amaliyotda sinovdan o'tkazadi.

Zamonaviy dars jarayoni o'quvchini faol subyekt sifatida ko'radi. Shu sababli interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarni darsda ishtirokchi emas, balki yaratuvchi sifatida shakllantiradi. O'qituvchi esa bu jarayonda boshqaruvchi, yo'naltiruvchi va maslahat beruvchi rolni bajaradi. Bu o'zgarish pedagogik jarayonda shaxsga yo'naltirilgan yondashuv tamoyilining hayotga tatbiq etilishidan dalolat beradi.

Shuningdek, ta'limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) o'rni tobora ortib bormoqda. Multimedia vositalari, elektron ta'lim platformalari (masalan, Moodle, Google Classroom, EduPage), virtual laboratoriyalar va simulyatorlar yordamida o'quvchilar o'z bilimini interaktiv tarzda mustahkamlash imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Bu esa darsni yanada qiziqarli, vizual va samarali qiladi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, vizual tarzda berilgan axborot inson ongida matnga nisbatan 60–70% ko'proq saqlanib qoladi. Shu bois, o'qituvchi dars jarayonida multimediya vositalarini o'rinli qo'llasa, o'quvchilarning idrok va eslab qolish qobiliyati kuchayadi.

Pedagogik texnologiyalarni qo'llashda metodik jihatdan to'g'ri yondashuv ham muhim ahamiyatga ega. Har bir dars o'z maqsadiga qarab loyihalanadi: darsning didaktik maqsadi, kutilayotgan natijasi, o'qitish vositalari, baholash usullari va o'quvchilarning faol ishtiroki oldindan belgilab olinadi. Shu tarzda tashkil etilgan dars o'quvchini faollikka undaydi va o'z bilimini amalda qo'llashga yo'naltiradi.

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar, shuningdek, **kompetensiyaviy yondashuv** bilan chambarchas bog'liqdir. O'quvchi endilikda tayyor bilimni emas, balki o'z bilimini hayotiy muammolarni hal etishda qo'llay olish qobiliyatini egallashi kerak. Shu bois, ta'lim jarayonida bilim, ko'nikma va malaka bilan bir qatorda, kommunikativ, axborotli, ijtimoiy va madaniy kompetensiyalar ham rivojlantiriladi.

Innovatsion yondashuvlar ta'lim jarayonida o'qituvchining roli va mas'uliyatini ham yangicha talqin qiladi. O'qituvchi o'z kasbiy faoliyatida faqat mavjud metodlardan foydalanib qolmasdan, balki o'zining shaxsiy pedagogik texnologiyasini

ishlab chiqishi, yangi g'oyalarni sinab ko'rishi, o'z faoliyatini tahlil qilib, samarali strategiyalarni qo'llay bilishi zarur. Shu ma'noda, har bir zamonaviy pedagog — ijodkor, tadqiqotchi va motivator sifatida shakllanishi kerak.

Shuningdek, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT)dan samarali foydalanish ham zamonaviy ta'limning ajralmas qismiga aylangan. Masofaviy ta'lim, onlayn platformalar, interaktiv doskalar, elektron darsliklar va virtual laboratoriyalar orqali o'quvchilarda mustaqil o'rganish, axborotni tahlil qilish, hamda o'z bilimini amalda sinab ko'rish imkoniyati yaratilmoqda. Bunday yondashuvlar o'quvchining o'zini o'zi boshqarish, o'z ustida ishlash va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantiradi.

Pedagogik texnologiyalarning metodik asoslari ta'lim jarayonini tizimli tashkil etish, o'quv faoliyatini bosqichma-bosqich rejalashtirish, darsning maqsad va natijasini aniq belgilash hamda o'quvchilar faoliyatini tahlil qilishni o'z ichiga oladi. Har bir o'qituvchi darsni loyihalashda ta'limning shaxsga yo'naltirilgan, faoliyatga asoslangan va natijaga yo'naltirilgan yondashuvlarini hisobga olishi zarur.

Xulosa

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, zamonaviy pedagogik texnologiyalar ta'lim tizimining takomillashuvi va raqobatbardosh kadrlarni tayyorlashda muhim omil hisoblanadi. O'qituvchining kasbiy mahorati va metodik saviyasi ushbu texnologiyalarni to'g'ri tanlash va samarali qo'llay bilishida namoyon bo'ladi. Ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlarni qo'llash o'quvchilarning bilimni chuqurlashtiradi, ularni mustaqil fikrlovchi va faol shaxslar sifatida shakllantiradi. Shu bois, har bir pedagog o'z faoliyatida ilg'or pedagogik tajribalardan foydalanib, o'quv jarayonini zamonaviy talablarga mos tarzda tashkil etishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi to'g'risida"gi qarori.
2. G'ofurov A., Xodjayev M. *Pedagogika asoslari*. – Toshkent: O'zbekiston Milliy universiteti nashriyoti, 2021.
3. Hasanboyeva O., To'raqulova G. *Pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlar*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
4. UNESCO. *Modern Approaches to Teaching and Learning in the Digital Era*. – Paris, 2022.
5. Mavlonova R., Turaeva M. *Pedagogik innovatsiyalar nazariyasi va amaliyoti*. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2019.